

YKY kitap-lık

YIL:24
190

İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ MART - NİSAN 2017 • 15 TL • ISSN 1300-0586

**“Hele gel buralara da,
düşünürüz bakalım”**
Vüs'at O. Bener'den mektup var

**Cemal Süreya'nın
İki Hikâyesi**
Mehmet Can Doğan

**“Her gün anımsamamız
gereken bir aydın”**
Oğuz Demiralp, Şinasi üstüne yazdı

Söyleşi Haydar Ergülen,
Enis Akın, Beliz Güçbilmez

Öykü Âlim Kahraman, Adil İzci,
Cengiz Akın, Ahmet Sait Akçay,
Şenay Eroğlu Aksoy, Öznur Yalgın,
Ömer Arslan, Muhammed Atalay

Şiir Nihat Ziyalan, Tuğrul Tanyol,
Hüseyin Ferhad, Fergun Özelli,
Metin Celâl, Necmi Zekâ,
Orhan Kâhyaoğlu, Ali Asker Barut,
Nazmi Ağıl, Osman Özçakar,
Süleyman Unutmaz, Barış Fert

Yazı Seval Şahin, Ferit Burak Aydar,
Yaşar Güneş, Hasan Uygun,
Betül Mutlu

**Tzvetan Todorov'u
Mehmet Rifat,
John Berger'ı
Necmi Sönmez anlattı**

**Yakup Kadri'nin
Romanlarında
Türk Tininin
Dönüşüm Sancıları**

Taylan Altuğ

ZIPÇIKTILAR Peyami Safa'nın Server Bedi takma adıyla yazdığı roman (1925) ★ Romanın başkahramanı Cevdet zengin Mahmut Efendi'nin kızını kibar ve şık bir beyefendi görünümünde istemeye gider fakat Mahmut Efendi'den ret cevabı alır. Ancak Mahmut Efendi'nin karısı Vuslat, bu evlilikten yanadır ve Cevdet ile işbirliği yaparak Nezihe'nin onunla buluşmasına yardım eder. Cevdet buluşmada Nezihe'ye tecavüz eder ve Mahmut Efendi de evliliği kabul etmek zorunda kalır. Ardından Vuslat, Mahmut Efendi'yi öldürüp mirasına konmak için Cevdet'ten yardım ister. Önce onu takip ederek paralarının yerini bulur ardından onu öldürüp gömerler. Sonrasında Nezihe'yi de alıp Şişli'ye taşınırlar. Burada başka bir isimle yaşamaya, bu yeni hayata uyum sağlamaya başlarlar. Evlerindeki kabul günlerinden birinde Vahit Bey ile tanışır. Vahit Bey, Cevdet'i tanımıştır. Bu durum ilk önce onları tedirgin etse de sonradan Nezihe'nin Vahit Bey'in metresi olmasıyla tehlike ortadan kalkmış görünür. Yeni tanıştıkları muhitteki erkekler Vuslat ile ilgilenmeye başlarlar, Cevdet de onu kıskanmaya başlar, Vahit Bey ile Vuslat arasında bir ilişki olduğunu öğrenir ve onları öldürmeye gider. Vuslat, Cevdet'e Mahmut Efendi'yi öldürdüklerini bildiğini ve şantaj yaptığı için Vahit ile birlikte olduğunu söyler. Bu arada öncesinde tulumbacılar gelip Mahmut Efendi'nin evine girip araştırma yapmak istediklerini söylemiş, ancak Cevdet aldırmaştır. Vuslat'ın söyledikleri üzerine Fatih'teki eve geri dönüp Mahmut Efendi'nin kemiklerini taşımaya karar verirler. Ancak oraya geldiklerinde mahzenin açıldığını ve etraflarının tulumbacılar tarafından çevrildiklerini görüp kaçmaya başlarlar. Kaçarken Cevdet Vuslat ile birlikte bir tulumbacıyı da vurur. Vuslat ölmemiş, yaralanmıştır. Ölmeden önce Cevdet'ten mirasını Nezihe'ye bırakmasını ister. Cevdet yakalanır ve idam edileceği günü beklemeye

başlar. ★ Roman, Cevdet'in idamından önce yazdığı hatıraları şeklinde kaleme alınmıştır. ★ *Zipçiktılar* Latin harfleriyle bazı bölümlerin çıkarılmasından sonra *Çalınan Gönül* adıyla 1935 yılında basılmıştır (İlk baskı Arap harfleriyle 1925, *Çalınan Gönül* adıyla Semih Lütfi Bitik ve Basımevi, 1935).

GEYİKLER, ANNEM VE ALMANYA Nursel Duruel'in hikâye kitabı (1982) ★ 8 hikâye. *Geyikler, Annem ve Almanya*'da (1) annesi Almanya'ya çalışmaya gidecek küçük bir kızın annesinin konuşmalarını duyması ve annesinin gitmesi üzerine düşünmesi, uyanığında annesinin gitmiş olmasının verdiği üzüntü, 03 Nöbeti'nde (2) 03.00 vardiyasına giden Saliha'nın burada çalışan işçi kadınları anlatması, okulunu düşünmesi ve okulu bırakmaya karar vermesi, *Ölüm Aralarında Kaldı*'da (3) konar-göçerlerin bulunduğu bir zaman diliminde karşılaşan, birbirini tanıyan ama hiç yaşamışlıkları olmayan kadın ve erkeğin karşılaşması, *Fırıncı Şükriye*'de (4) uzun zamandır görmediği Şükriye'yi görmeye giden Halise'nin oraya vardığında gelininden onun öldüğünü öğrenmesi, Halise'nin Şükriye'nin açtığı fırın ve çocukluğuna dair düşünceleri, *Zaman Arasında* (5) tabletleri okumak için bir odaya kapanan adamın herkes gibi olamadığı için sevgilisinden uzaklaşması, genelevdeki kadınla arkadaşlığı ve zamanın geçişi, *Nereye*'de (6) Aytaç ve Yusuf'un her sene tatilde Yusuf'un anne ve babasını ziyarete gitmeleri, babanın ölümü, ardından annenin diğer çocuklarda kalmaya başlaması, büyük abinin kıyı sitesindeki yazlığında toplantılar, bu toplantılardan birinde rakı içen Aytaç'ın ağlamaya başlaması, yaşadıkları sıkıntıyı fark etmesi ve bundan nasıl kurtulabileceğini düşünürken onu banyoya götüren kocasına nereye diye sorması, *"Minareden At Beni İn Aşağı Tut Beni"*de (7) Aslı ile bir otel odasında masa altında boncuklarını arayan

Aslı'yı bekleyen Çetin'in akşam annesinde kaldığında, annesinin örümcekten korkması üzerine birlikte sabahlamalarını düşünmesi, Aslı'nın da bir gece önce gördüğü rüyayı hatırlaması, ardından otele geldiklerinde Aslı'nın bluzunun düğmesini çözmeye çalışan Aslı'nın tepkisi, konuşma bittiğinde otelden çıkarken otele gelen bir çiftin yapması gerekenleri sergilemek için yatağı dağıtmaları ve herkesin kendi yoluna gitmesi, *Yineleme*'de (8) soru ve cevaplarla ilerleyen bir konuşmada ipucunu soran kişiye sürekli soru şeklinde cevaplarla karşılık veren başka biri ve sabaha doğru kaybolması anlatılır. ★ Hikâyelerde bilinçakışı kullanılmış, *Yineleme*'de (8) bu bilinçakışı doğrudan soru-cevap şekline çevrilmiştir. ★ Eser, 1983 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanmıştır (İlk baskı Adam Yayınları 1982, Alkım Yayınevi 2003, Can Yayınları 2006).

ŞEHİRİÇİ ÖYKÜLERİ Niyazi Zorlu'nun hikâye kitabı (1998) ★ 15 hikâye. *Karşılama*'da (1) bir yol yorgununun rüyasında şehri gezerek unutacağından, *İç Kanama*'da (2) Eşe Ablanın kızı Serpil'in evden kaçması, Eşe Ablanın suratsız ve tuhaf görünmesi, *Piç Mahmut*'ta (3) damlarda dolaşan Piç Mahmut ve ölümü, *Fareler*'de (4) mezarlıkta tecavüze uğrayan kız ve mezarlığa bakan evde bunu görmemek için perdeleri çekenler, *Kaplan*'da (5) Neriman'ın oğlunu dövmesi, külotundaki kanı görmesi ve ısrarla bu kanın neden olduğunu sorması, *Nuriye Adlı Hortlak*'ta (6) annesinin telkiniyle karısı Nuriye'yi balkondan iten Ali ve karısı Nuriye, annesi, *Ölümler*'de (7) kahveci Mustafa ve işyaramaz tembel kardeşi, *Aldanımlar*'da (8) Neriman'ın kitap okuyan oğlu, kocası, kayınvalidesinin ölümü, düşük yapması, *Hayırsız*'da (9) Sıdika Abba ve Şiir Yazan Şair arasındaki ilişki, *Evlerinden Kaçanlara Dua*'da (10) Şair Recai ve şiirleri, *Kuşlar*'da (11) besleme kız, baba ve damat arasındaki ilişki, *Basmane-Al-*

sancak Talatpaşa Yoluyla'da (12) Neriman'ın baba evine dönüşü ve hayıflanmaları, *Atlas Sinemaları*'nda (13) anlatıcının oğlancısı Topal oğlana tutulup erkek kılığına giren bir kızın sonrasında Topal'ın sevgilisiyle evlenmesi ve Tamaşalılar'ın sinemaya gidişleri, *...ve Ev...*'de (14) Marika'nın, anlatıcının evi, *Uğurlama*'da (15) mahalleden ve şehirden çıkış, Marika'ya sesleniş anlatılır. ★ Tüm kitap, Tamaşalık Mahallesi'nde geçer ve neredeyse her hikâyede bir şekilde anlatıcının annesi Neriman ya da bir başka aile üyesi veya eviyle karşılaşırız. Kitabın ana kahramanı bu mahalleyi ve şehri terk eden Marika'dır (İlk baskı Metis Yayınları 1998).

AYNA ÇARPMASI Murat Özyaşar'ın hikâye kitabı (2008) ★ 12 hikâye. Kitaba adını veren ilk hikâye olan *Ayna Çarpması*'nda (1) bir berber koltuğunda oturan anlatıcı-kahramanın babası, babasının ölümü üzerine düşünmesi, sık sık dalması sebebiyle onu traş eden berberin onun ayna çarpmasına uğradığını sanması, *İtiraf*'ta (2) anlatıcı-kahramanın hapiste tanıştığı Selim Işık adlı kahramanın hapiste mavi balkonlu evi görebilmek için itirafçı koğuşuna geçip geçmemesi düşüncesi, *Gece Silgisi*'nde (3) eve gelen ve abisini arayan askerlerle konuşan çocuğun kendisine oyuncak veren askere abisinin yerini söylemesi, *Karşılıksız Fotoğraflar*'da (4) terk eden sevgili ve ona dair düşünceler, *Yarışma*'da (5) bülbül gibi güzel ötebilme yarışmasına hazırlanmaya çalışılan bir kanaryanın gözünden başına gelenler, *Kış Bilgisi*'nde (6) sınıftaki arkadaşlarının annesiyle kendi annesini karşılatıran çocuğun annesini adını Kürtçe söylemesi, *Çift Kağıt*'ta (7) esrar içen birinin kendisiyle karşılaşması, *Kapının Cümle Halleri*'nde (8) cep telefonundan tanıdık birini bulma çabası ve bunun üzerine düşünceler, *Sus Dersleri*'nde (9) yazamayan bir yazarın düşünceleri, *Kara Sayfa*'da (10) annenin ölümü, *Kuyu Ödevleri*'nde (11) giden bir annenin ar-

dından düşünceler, *Uzun Hikâye*'de (12) kendi hikâyesi üzerine düşünme vardır. ★ Eserdeki hikâyelerde kimi zaman total bir kahraman kimi zaman da bir aksaklık hali karşımıza çıkar. *Gece Silgisi* (3) adlı hikâyenin ikinci kısmında Oğuz Atay, Leylâ Erbil, Vüs'at O. Bener gibi yazarların sınıftaki yoklamalarına yazarların kendi dillerinden cevap verilir. Nitekim eserin bütününde birçok yazara ve eserine göndermeler yapılır ve kitapta oldukça şiirsel bir dil kullanılmıştır. ★ Eser, 2008 Haldun Taner Öykü Ödülü ve 2009 Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü kazanmıştır (İlk baskı Doğan Kitapçılık, 2008).

HAH Birgül Oğuz'un hikâye kitabı (2012) ★ *Tuz Ruhun Dan Su Ruhuna* adlı üç bölüm ve her bölümün altında hikâyelerden oluşan kitapta bir yas anlatılır. Babanın yasını tutan anlatıcının babaya dair anılarıyla ilerleyen kitapta, bu yası tutanlar birden üçe çıkar. Bu üç küçük kız babanın yasını tutarken bir sendika temsilcisi olan babanın ölümünü onun devrimci arkadaşları ve dünyasıyla birlikte düşünürler. Dan adını taşıyan ikinci bölüm üçüncü bölüme giden bir köprü vazifesi görür. Üçüncü bölümde yas giderek bir toplumsal yas haline alır. Nitekim tüm metinde babanın yasına başka metinlerden alıntılar, devrimci marşlar sızar. Zaman zaman da cümleler tamamlanmaz ve havada bırakılır. Fakat bu, onları anlamsız kılmaz, aksine kendi başlarına bir anlam ifade eden parçalar haline getirir. ★ Eserde dil, bir gövde gibi hareket eder halde görünür. Bu hareket etmeyi sağlayan unsur ise dilin parça ve bütünle kurduğu ilişkidir. Parçanın hem tek başına hem de onu oluşturan başka parçalarla birleşerek çoğul anlamlar oluşturması eserin kendisine has bir kompozisyon oluşturmasını sağlamıştır. ★ Eser, 2014 Avrupa Birliği Edebiyat Ödülü kazanmıştır (İlk baskı Metis Yayınları 2012).

BİZİ ÇAĞANNOZ DİYE BİRİ ÖLDÜRDÜ Bora Abdo'nun hikâye kitabı (2014) ★ Dört bölümden oluşan kitapta ilk bölüm hariç, diğer bölümlerin altında ikişer hikâye yer alır. Hikâyelerin yer aldığı bölüm isimleri hikâyelerden alıntılanmış cümlelerden oluşur. "Biz onu öldüreceğimizi söyledik diye o kendini öldürmekten vazgeçti" bölümünde yer alan *Takvimlerin Suspus Zamanlarında Bir Yüzün ve Öbür Yüzün Öyküsü*'nde başkası yerine günlük tutan anlatıcı kahramanın bu günlük ve yaşadıklarına dair düşünceleri, "Bizim üstümüze yığıldı bu cinayeti" başlıklı bölümde yer alan ilk hikâye *Ğıg*'da kocası öldükten sonra Atina'dan gelen kız kardeşiyle sevişip onu zehirleyen diğer kız kardeş, ikinci hikâye *Bir Kenan Öldü ve Ben de Öldüm*'de bir travestinin çocukluk arkadaşıyla yaşadıkları, "İçti, hep içti bir an önce onu öldürelim diye" "Rakı içti, bira içti, esrar içti" bölümünde yer alan ilk hikâye *Kayıp Kral'ı Öldürenler*'de Madam Niçe'nin emaneti olan papağan ve anlattıkları, ikinci hikâye *Kirkor*'da arkadaşı Kirkor'u hastanede önce hastanede sonra mezarda ziyarete giden anlatıcı kahraman, "Onu öldürelim diye her gün kitap okudu" başlıklı son bölümde yer alan ilk hikâye *Korkuluk ve İki Çiğdeci*'de kızını korkuluk yapan adam ve bu çok güzel korkuluğa kıyamayan iki Çiğdeci, Akrep Sırtı'nda Kirkor'u hatırlayan anlatıcı kahraman, cüce ve travesti, *Ben Gizlidir*'de zenci bir denizkızına önce definenin yerini sorup sonra tecavüz eden ve öldükten sonra onu denize atan anlatıcı ve konuştuğu kişi vardır. ★ Kitap, Beni Unutma Dörtlemesi'nin ilk kitabıdır. ★ Eserde hikâyelerde karanlık bir atmosfer hâkimdir ve dil kullanımı cümlelerin sık sık kesilmesiyle yavaş bir ritmin oluşturulmasını sağlamıştır. ★ Eser, 2015 Sait Faik Hikâye Armağanını kazanmıştır (İlk baskı Doğan Kitapçılık 2014).